

Administracinė byla Nr. 11-8367-283/2020
Teismo proceso Nr. 3-65-3-00370-2020-1
Procesinio sprendimo kategorijos: 20.1; 20.2.1.1;
20.2.1.2; 20.2.3.2; 20.5.1; 37.3; 55.1.3

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 29 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Dalytė Zlatkuvienė, sekretoriaujant teismo posėdžių sekretorei Danei Gvildienei, teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos S. K. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas n u s t a t ė :

pareiškėja S. K. (toliau - ir pareiškėja, ir S. K.) skundu kreipėsi į teismą ir prašė iš atsakovės Lietuvos valstybės, atstovaujamos Panevėžio pataisos namų (toliau - ir atsakovės atstovas, ir Panevėžio pataisos namai), priteisti neturtinei žalai atlyginti po 1000 Eur už kiekvieną mėnesį.

S. K., atliekanti bausmę Panevėžio pataisos namuose, skunde nurodė, kad 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau - ir BVK) pakeitimams, pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą, į paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems draudžiamų turėti daiktų sąrašą yra įtraukti elektriniai virduliai, plaukų džiovintuvai, televizoriai, radijo imtuvai, USB laikmenos ir kiti daiktai. Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami BVK pakeitimus, nesuteikė galimybės gauti virintą vandenį ir pašildytą maistą. Pareiškėja teigė, kad dėl tokių apribojimų pablogės ir taip bloga jos sveikata. Be to, Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami BVK pakeitimus, atėmė galimybę žiūrėti televizijos laidas ir taip gauti naujausią informaciją. Netekus šios galimybės, nutrūko ryšys su išoriniu pasauliu ir trukdoma integruotis į visuomenę, žeminamas pareiškėjos orumas. Pareiškėja nurodė, kad pagal įsigaliojusį BVK 73 straipsnio 3 punktą, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiama gauti smulkiųjų paketų, todėl taip apriojamas informacijos gavimas. Pareiškėja teigė, kad iki tol jai buvo galima perduoti žurnalus, kuriuos skaitydama, ji gilino žinias. Nurodė, kad nuteistiesiems galima per 6 mėnesius gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne. Tačiau, pagal vidaus tvarkos taisykles, kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais, t. y. per keturis sezonus rengiamasi skirtingai. Negalint gauti siuntinių, buvo pažemintas jos orumas. S. K. tvirtino, kad dėl taikomų apribojimų prasideda nemiga, stresas, pakyla kraujospūdis, todėl ji turi dažnai kreiptis į gydytojus. Paaiškino, kad nuteistiesiems galima įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių. Kadangi pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, todėl ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų, dėl jų trūkumo ištinka mėšlungis. Pareiškėjos manymu, viso to nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį bananų. Vertino, kad būtų geriau, jeigu būtų leidžiama nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių, negu dėl pablogėjusios sveikatos kreiptis į gydytojus ir prašyti skirti vitaminų, kurių pataisos įstaigoje neįmanoma gauti. S. K. vertinimu, nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia žmogaus teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, buvo pažemintas jos orumas, bloginama fizinė ir psichinė savijauta (b. 1. 1-2).

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujantys Panevėžio pataisos namai atsiliepimu į skundą prašė jį atmesti kaip nepagrįstą.

Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad S. K. priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemiškai aiškinant naujos redakcijos nuo 2020 m. birželio 20 d. taikomas BVK 92 straipsnio nuostatas, šio straipsnio 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, leidžiama turėti tik barzdaskutę. Vertino, kad įsigaliojus nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK pakeitimams, paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Nurodė, kad įsigaliojus BVK pakeitimams, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - Teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintos Pataisos įstaigų ir tardymo

izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės (toliau - Taisyklės) nebuvo pakeistos. Iki buvo priimtas Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275 „Dėl Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. IR-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau - įsakymas Nr. 1R-275), pataisos namai vadovavosi senos redakcijos Taisyklėmis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK. Paaiškino, kad nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims. Be to, laukdami BVK įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, Panevėžio pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais. Įsigaliojus 2020 m. rugpjūčio 21 d. Teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-275 pakeistam Taisyklių 21 punktui, buvo nustatyta, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji, t. y. ir pareiškėja, turi teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Dėl šios priežasties nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis.

Atsakovės atstovas pabrėžė, kad turi būti įvertinta, kokiais asmeniniais elektros prietaisais naudojosi pareiškėja ir koku laikotarpiu naudojimosi teisė buvo atimta pareiškėjai. Nurodė, kad pareiškėja 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nėra padėjusi. Teigė, kad, įsigaliojus naujos redakcijos Taisyklėms, nuteistosioms buvo leista turėti kišeninius radijo imtuvus, o tokiems nepriskiriamus, jos privalėjo atiduoti saugoti į sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims. Nurodė, kad nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių ir naudotis riboto interneto prieiga ir kad pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo.

Paaiškino, kad apribojimas dėl nuteistiesiems galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėnesiais įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, nurodytas apribojimas taikomas nuo 2018 m. spalio 20 d. Teigė, kad nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, taip sudaryta galimybė įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Tvirtino, kad Panevėžio pataisos namuose nuteistųjų maitinimas organizuojamas pagal teisės normas, patikrinimų metu pažeidimų nebuvo užfiksuota. Pažymėjo, kad pareiškėja nenurodė konkrečių faktų ar aplinkybių, kada jai buvo patiektas normų neatitinkantis maistas.

Paaiškino, kad nuteistųjų teisė įsigyti vitaminų Taisyklių 20.5.15 punkte įtvirtinta nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., Teisingumo ministrui priėmus įsakymą Nr. 1R-275. Atsižvelgę į teisinio reguliavimo pakeitimus, Panevėžio pataisos namai patvirtino aprašą, kuriame numatyta, koku būdu nuteistieji gali įsigyti vitaminų už asmenines lėšas. Teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 73, 95 straipsniai) nebeįtvirtina paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų teisės gauti smulkiuosius paketus, Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą - jame nurodyta, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. Nurodė, kad Panevėžio pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama pataisos įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusi BVK 95 straipsnio redakcija nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, buvo padidintas pašto siuntinio svoris. Atkreipė dėmesį, kad drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne neteikė. Atsakovės atstovas nurodė, kad pataisos įstaiga neturi duomenų apie S. K. teiktus skundus dėl galimai pažeistos teisės gauti karšto (virinto) vandens, pasišildyti maistą, naudotis televizija, gauti spaudinius ir siuntinius, įsigyti vaisių ir daržovių.

Pasisakydamas dėl prašomos priteisti neturtinės žalos, atsakovės atstovas teigė, kad pataisos įstaiga veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Nurodė, kad pareiškėja nepateikė jokių įrodymų žalai pagrįsti, skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas (b. 1. 11-21).

Skundas atmetamas.

Byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos, kildinamos iš galimai neteisėtų pataisos įstaigos veiksmų, atlyginimo.

Atsižvelgus į pareiškėjos paaiškinimus ir į tai, kad skundas dėl neturtinės žalos atlyginimo per pataisos įstaigą išsiųstas 2020 m. rugsėjo 3 d., konstatuojama, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atlyginimo už 2020 m. birželio 20 d. - 2020 m. rugsėjo 3 d. laikotarpį (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Remiantis bylos duomenimis, nustatyta, kad S. K. atlieka bausmę Panevėžio pataisos namuose, ji priskirta paprastajai nuteistųjų grupei (b. 1. 12, 57, 68, 87).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyta, kad viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejančio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1 980-520/2017).

Pareiškėja, pagrįsdama skundo reikalavimą, nurodė, kad, pagal naujos redakcijos BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą, į paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems draudžiamų turėti daiktų sąrašą įtraukti elektriniai virduliai, plaukų džiovintuvai, televizoriai, radijo imtuvai, USB laikmenos ir 1.1., todėl Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami šiuos BVK pakeitimus, nesuteikė galimybės gauti virintą vandenį ir pašildytą maistą, atėmė galimybę žiūrėti televizijos laidas, gauti naujausią informaciją (b. 1. 1).

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK pakeitimai, nustatyti 2020 m. birželio 4 d. priimtu Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso pakeitimo įstatymu Nr. XIII-3023 (toliau - Pakeitimo įstatymas Nr. XIII-3023).

Naujos redakcijos BVK 92 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: 1) lengvajai grupei priskirti nuteistieji, taip pat atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji - maisto produktus, laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, higienos ir kanceliarijos reikmenis, elektros prietaisus ir kitus daiktus; 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji - maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; 3) drausmės grupei priskirti nuteistieji - šviežius vaisius ir daržoves, drabužius, avalynę, higienos ir kanceliarijos reikmenis. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Taisyklėse, o 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises.

Pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3023 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Teisingumo ministras ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau - Kalėjimų departamentas) direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Įsigaliojant naujos redakcijos BVK 92 straipsniui, Taisyklių (redakcija, galiojusi iki 2020 m. rugpjūčio 21 d.) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1- 20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 punktuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 punktuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarųjį kompiuteri, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virdulys; LED skaitymo lempa (maitinama elementais).

Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275 buvo pakeisti atskiri Taisyklių punktai, pakeitimai įsigaliojo nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. Naujos redakcijos Taisyklių 21 punkte nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.9, 20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 ir 20.5 punktuose nurodytų asmeninių daiktų (išskyrus MP3 grotuvą). Taisyklių 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 punktuose išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas

iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; elektrinis virdulys; LED skaitymo lempa (maitinama elementais).

Minėta, jog atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad, įsigaliojus BVK 92 straipsnio pakeitimams, paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Iki buvo priimtas įgyvendinamasis teisės aktas, Panevėžio pataisos namai vadovavosi galiojusiu Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK. Bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims, be to, pataisos įstaiga priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduoliais. Įsigaliojus 2020 m. rugpjūčio 21 d. Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymui Nr. 1R-275 ir Taisyklių 21 punktu nustačius, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji, t. y. ir pareiškėja, turi teisę naudotis televizoriumi ir jo priedėliu antžemeinei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d., kišeniiniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu, barzdaskute, elektriniu virduliu, LED skaitymo lempa (maitinama elementais), nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis (b. 1. 12- 14).

Teismo vertinimu, nagrinėjamu atveju svarbu nustatyti, kokiais asmeniniais elektros prietaisais naudotis ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė pareiškėjai.

Atsakovės atstovas nurodė, kad S. K. 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nepasidėjo (b. 1. 13). Įvertinus atsakovės atstovo pateiktus duomenis, sprendžia, kad pagrindo abejoti tokiais Panevėžio pataisos namų paaiškinimais nėra.

Atsakovės atstovo paaiškinimai (b. 1. 14), pareiškėjos prašymai (b. 1. 63-66) leidžia daryti išvadą, kad S. K. 2020 m. vasario 27 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio pradžios, paprašė leisti į sandėlį pasidėti radijo grotuvą, kuris, jai pateikus 2020 m. kovo 3 d. prašymą, buvo sunaikintas.

Be to, apskaitos kortelės duomenimis, pareiškėja 2019 m. liepos 13 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio pradžios, į sandėlį pasidėjo virdulių (b. 1. 60). Teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu būtų galėjusi naudotis elektriniu virduliu, nes, kaip patvirtino atsakovės atstovas, elektriniais virduoliais nuteistosioms buvo leista naudotis nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. Atsakovės atstovas nurodė, kad pareiškėja nėra teikusi prašymų pasiimti virdulių iš sandėlio (b. 1. 14). Pareiškėja, skunde tvirtinusi, kad pataisos namai jai nesuteikė galimybės gauti virinto vandens, nenurodė, kad ginčo laikotarpiu teikė prašymus atiduoti iš sandėlio jai priklausantį virdulių, tačiau Panevėžio pataisos namai jos prašymo netenkino.

Atsakovės atstovo nurodė, kad nuteistosioms, t. y. ir pareiškėjai, yra sudarytos galimybės žiūrėti televizorių, kadangi II gyvenamojo korpuso II aukšte, kuriame gyvena pareiškėja, įrengti du televizoriai - gyvenamojo aukšto koridoriuje ir poilsio kambaryje (b. 1. 14). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo paaiškinimais ir sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę pasižiūrėti televizijos laidas per koridoriuje ir poilsio kambaryje esančius televizorius.

Be to, teismas sprendžia, kad pareiškėja turėjo papildomą galimybę gauti informaciją, naudodamasi ribota interneto prieiga, tačiau, atsakovės atstovo pateiktais duomenimis, šia teise 2020 metais nesinaudojo. Tokia išvada daroma, atsižvelgus į atsakovės atstovo paaiškinimus (b. 1. 15), Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 patvirtintą Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi ribota interneto prieiga aprašą (b. 1. 23-27).

Pareiškėja skunde kaip draudžiamą turėti daiktą įvardino USB laikmeną, tačiau ji skunde nenurodė, kad USB laikmena iš jos buvo paimta. Teismas sprendžia, kad teisės normos šio įrenginio nepriskiria elektros prietaisams. Keičiamos informacijos laikmenos (USB laikmenos) turėjimas aptartas Taisyklių 20.5.13 punkte kartu su kitais daiktais ir reikmenimis, priskiriamais leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad, atsižvelgus į tai, jog USB laikmenos priskiriamos leidžiamiems turėti daiktams, Panevėžio pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo palikta teisėjas turėti ir jomis naudotis (b. 1. 14). Taigi, daroma išvada, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę naudotis asmenine USB laikmena, jeigu ji šį daiktą turėjo.

Remiantis tuo, kas nurodyta, pareiškėjos argumentai, susiję su atimta teise naudotis elektros prietaisais ir USB laikmena, atmetami kaip nepagrįsti byloje nustatytais aplinkybėmis.

Pareiškėja skunde nurodė, kad naujos redakcijos BVK 73 straipsnio 3 punkte įtvirtintos nuostatos visų grupių nuteistiesiems nebeleidžia gauti smulkiųjų paketų, todėl taip buvo apribota jos galimybė gauti informaciją, nes iki tol ji skaitydavo perduodamus žurnalus, sprendavo kryžiažodžius (b. 1.1).

Iki 2020 m. birželio 20 d. galiojusio BVK 73 straipsnio 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, smulkiųjų paketų, BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios iki 2020 m. birželio 20 d.) 4 dalis nustatė, kad smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Taisyklės. Naujos redakcijos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustato,

kad paprastajai grupei priskirti nutiestieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, šio kodekso 95 straipsnyje nustatytu periodiškumu gauti perduodamų daiktų. Naujos redakcijos BVK 95 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Taisyklėse. Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Atsižvelgus į nurodytą teisinį reguliavimą, daroma išvada, kad, pagal naujos redakcijos BVK 95 straipsnio 1 dalį ir 73 straipsnio 2 punktą, pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Taigi, pareiškėja nuo 2020 m. birželio 20 d. šiais būdais gali gauti spaudinius. Be to, pareiškėja turi teisę už asmeninėje sąskaitoje turimas lėšas prumeruoti laikraščius ir žurnalus - tokią teisę įtvirtina BVK 93 straipsnio 1 dalis. Bylos duomenimis, pareiškėja šia teise nesinaudojo (b. 1.19).

Sprendžiant dėl pareiškėjos teisės gauti informaciją, atsižvelgiama į atsakovės atstovo paaiškinimus, kad Panevėžio pataisos namai prumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms pataisos įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 14, 19). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo paaiškinimais, todėl jais remiasi. Pareiškėja skunde teiginių, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje, nenurodė.

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, kad pareiškėjos teiginiai apie apribotą teisę gauti informaciją nepagrįsti bylos duomenimis ir atmetami.

Be to, pareiškėja skunde nurodė, kad nuteistiesiems galima per 6 mėnesius gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne, kai tuo tarpu Panevėžio pataisos namuose reikalaujama rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais (b. 1. 1-2).

Pagal Taisyklių 18 punktą, nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo iki ėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namuose taikoma šios pataisos įstaigos direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtinta Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarka (b. 1. 55-56), Šios tvarkos 1.2 punkte nustatyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 56).

BVK 95 straipsnio (redakcija, galiojusi iki 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį, o to paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Naujos redakcijos BVK 95 straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų; 2 dalis nustato, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Teismo vertinimu, nuo 2020 m. birželio 20 d. taikomas teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybių gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi tiek iki nurodytos datos, tiek po jos pareiškėja turėjo ir turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, turi teisę gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėnesius, turi teisę gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg, be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam teisiniame reglamentavime buvo padidintas leistinos gauti pašto siuntos svoris nuo 10 kg iki 15 kg.

Panevėžio pataisos namai nurodė, kad neturi duomenų, jog pareiškėja būtų teikusi skundus dėl galimai pažeistos teisės gauti spaudinius ir siuntinius (b. 1. 20). Be to, ir pareiškėja skunde neaprašė jokio konkretaus atvejo, kada jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko, nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmės, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalyne ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo (redakcijos, galiojusios iki ginčo laikotarpio pabaigos) nuostatas, pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų drabužių ir (ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę iš pataisos įstaigos administracijos gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną.

Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja 2020 metais Panevėžio pataisos namų direktoriui nėra teikusi prašymų dėl jos aprūpinimo drabužiais ir avalyne (b. 1. 20). Pareiškėja skunde neteikė argumentų, kad ji pataisos įstaigos administracijai buvo teikusi rašytinį prašymą aprūpinti ją drabužiais ir avalyne.

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, jog pareiškėjos skundo argumentai, kad ji dėl įsigaliojusio naujo teisinio reguliavimo negali apsirūpinti kiekvieną metų sezoną atitinkančiais drabužiais, atmetami kaip nepagrįsti.

Be to, pareiškėja skunde tvirtino, kad nuteistiesiems galima įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių, o kadangi pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, todėl ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų. Pareiškėjos nuomone, būtų geriau leisti nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių, negu pablogėjus sveikatai kreiptis į gydytojus ir prašyti skirti vitaminų, kurių pataisos įstaigoje neįmanoma gauti (b. 1. 2).

Nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo sumažintas iki 2 kg nuo 2018 m. spalio 20 d., kai Teisingumo ministro 2018 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 1R-213 buvo pakeistas Taisyklių 18 priedas.

Naujos redakcijos BVK 92 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Taisyklėse. Taisyklių 21 punktą (redakcija, galiojusi iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir redakcija, galiojanti nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) numatė ir numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 punkte ir kituose išvardintuose punktuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 punkte (redakcija, galiojusi iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) nurodyta, kad minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Taigi, pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 ir 20.1.1 punktus, nuo 2020 m. birželio 20 d. pareiškėjai leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo 2 kg. Pareiškėjos nurodytas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra susijęs nei su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais, nei su 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusiais Taisyklių pakeitimais.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusių Taisyklių 35 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę.

Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 36-37), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 34-35), 2020 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-84 (b. 1. 32-33) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį, pareiškėjai, bausmę atliekančiai II gyvenamojo korpuso II aukšte, buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Taigi, pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje dažniau nei numato Taisyklės.

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, kad pareiškėja, apsipirkdama Panevėžio pataisos namuose esančioje parduotuvėje, turėjo galimybę įsigyti vaisių ir daržovių. Pareiškėja skunde nenurodė argumentų, jog parduotuvėje nebuvo šių prekių. Panevėžio pataisos namai nurodė, kad neturi duomenų apie pareiškėjos teiktus skundus dėl galimai pažeistos teisės įsigyti vaisių ir daržovių (b. 1. 20).

Teismas nenustatė pagrindo abejoti atsakovės atstovo paaiškinimu, jog Panevėžio pataisos namuose kalinamų nuteistųjų maitinimas organizuojamas, vadovaujantis Kalėjimų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintomis Asmenų, laikomų kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklėmis ir Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2013 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-62 (b. 1. 40-46) patvirtintomis Asmenų, laikomų Panevėžio pataisos namuose, maitinimo organizavimo taisyklėmis, o patiekiamas maistas atitinka fiziologines mitybos normas. Be to, teismas vertina, kad pareiškėjos skundo teiginiai, jog pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, yra abstraktūs, nes ji neaprašė jokių konkrečių atvejų, kada jai buvo patiektas netinkamas maistas. Dėl šių priežasčių pareiškėjos skundo argumentai dėl jai tiekto netinkamo maisto atmetami kaip nepagrįsti.

Taisyklių 21 punktą (redakcija, galiojusi iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.5 punkte ir kituose išvardintuose punktuose nurodytų asmeninių daiktų, o Taisyklių 20.5.15 punkte buvo nurodyta, kad jiems leidžiama įsigyti ir turėti gydytojo rekomenduotų vaistinių preparatų - ne didesnė nei 200 ml pakuotėse ir medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus

leidimą). Pagal nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. galiojančių Taisyklių 20.5,15 punktą, šios kategorijos nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaistinių preparatų, kuriais Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos viršininko nustatyta tvarka leidžiama prekiauti vaistinių preparatų mažmeninės prekybos įmonėms, vitaminų (gamintojų pakuotėmis, ne daugiau kaip 30 tablečių arba kapsulių), gydytojo rekomenduotų medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą įsigyti ir turėti medicinos priemonių).

Pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos įstaigoje neįmanoma gauti vitaminų, neaprašė jokių konkrečių atvejų, kada ji negalėjo jų įsigyti. Atsižvelgus į aukščiau nurodytą teisinį reguliavimą, daroma išvada, kad tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. teisės normos numatė pareiškėjos teisę įsigyti vitaminų. Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-85 patvirtino Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suimtiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašą (b. 1. 70-72). Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad šis teisės aktas buvo priimtas, atsižvelgus į teisinio reglamentavimo pasikeitimus. Nurodytas apraše įtvirtinta ir vitaminų pirkimo nuteistiesiems jų asmeninėmis lėšomis tvarka. Teismas nenustatė pagrindo abejoti, kad Panevėžio pataisos namuose taikomu Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suimtiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašu pareiškėjai yra sudarytos galimybės nustatyta tvarka įsigyti vitaminų.

Remiantis tuo, kas nurodyta, pareiškėjos skundo argumentai dėl teisės įsigyti vaisių ir daržovių, vitaminų pažeidimų atmetami kaip nepagrįsti.

Minėta, kad valstybės viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų, nurodytų CK 6.246, 6.249 ir 6.247 straipsniuose, buvimo; nenustačius bent vienos iš nurodytų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla prievolė atlyginti žalą.

Nagrinėjamo ginčo atveju nenustačius neteisėtų Panevėžio pataisos namų ir jų pareigūnų veiksmų, pareiškėjos reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo atmetamas kaip nepagrįstas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 84, 86 ir 87 straipsniais, 88 straipsnio 1 punktu, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

pareiškėjos S. K. skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

Teisėja

Dalytė Zlatkuvienė